Strateji Belgesi'nde Türkiye

'AB'nin enerji güvenliği Türkiye'ye bağlı'

Mahmut GÜRER

AB Komisyonu tarafından yayımlanan Strateji Belgesi'nde, enerji politikaları bakımından Türkiye'nin birliğe tam üyeliğinin, "AB'nin genişleme, istikrar, güvenlik ve ihtilaf önleme hususundaki stratejik çıkarlarına tam olarak uyduğu" belirtilirken, Türkiye aracılığıyla birleştirilecek enerji yollarının AB'nin dünyadaki ağırlığının artmasına yardımcı olacağı vurgulanıyor.

ANKARA - AB Komisyonu tarafından yayımlanan Strateji Belgesi'nde Türkiye'nin enerji konusundaki stratejik konumu açıkça vurgulandı. Strateji Belgesi'nde Türkiye'nin enerjiye yönelik jeostratejik öneminin yükseldiği vurgulanırken, Türkiye-AB Doğalgaz Boru Hattı Projesi'nin (Nabucco) tamamlanmasının AB için yaşamsal önem taşıdığı belirtildi. Belgede, **"Nabucco doğalgaz boru hattı olmak üzere, planlamış projelerin hızlıca gerçekleştirilerek Güney Gaz Koridoru projesinin zamanında tamamlanması AB'nin enerji güvenliği alanındaki en önemli önceliklerindendir"** denildi.

AB'nin 5 Kasım'da yayımladığı Strateji Belgesi'nde önemli saptamalara yer verildi. Özellikle Strateji Belgesi'nde Türkiye'nin AB'nin enerji güvenliği bakımından ne kadar önemli bir ülke olduğuna sık sık vurgu yapıldı. Raporun Türkiye bölümünde, genişlemenin, AB'nin en güçlü araçlarından biri olduğu, belirtilirken bunun istikrarsızlığı ortadan kaldıracağı bildirildi. Raporda, enerji güzergahlarının bağlantılarının geliştirilmesinin ancak bu şekilde gerçekleştirilebileceği ve Türkiye'nin jeostratejik konumunun da özellikle kaynakların çeşitlendirilmesi konusunda, birliğe büyük katkı yapacağı belirtildi.

Türkiye'yi birliğe almanın yarar ve zararlarının anlatıldığı Strateji Belgesi'nde özetle şu unsurlar yer aldı:

- Genişleme AB'nin en güçlü politika araçlarından biridir. AB'nin istikrar, güvenlik ve uyuşmazlıkların önlenmesi konularındaki stratejik çıkarlarına hizmet etmektedir. Genişleme, refah ve ekonomik büyüme imkanlarının artırılmasına, hayati önem taşıyan ulaşım ve enerji güzergahlarıyla bağlantıların geliştirilmesine ve AB'nin dünyadaki ağırlığının artmasına yardımcı olmuştur.

- Türkiye'nin AB için stratejik önemi enerji güvenliği, çatışmaların önlenmesi ve çözümü ile Güney Kafkasya'daki ve Orta Doğu'daki bölgesel güvenlik gibi kilit alanlarda daha da yükselmiştir. Türkiye'nin müzakereler ve gerçekleştirilmekte olan ilgili reformlar vasıtasıyla AB ile olan ilişkileri, birçok meydan okumayla karşı karşıya olan bölgede Türkiye'yi istikrara yönelik daha kuvvetli bir güç haline getirmektedir. Avrupa'daki mevcut güvenlik ortamı da Batı Balkanlarda istikrarın geliştirilmesini ve reformların güçlendirilmesini gerektirmektedir.

- Jeostratejik konumu Türkiye'ye, özellikle enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi konularında olmak üzere AB'nin enerji güvenliği konusunda hayati bir rol vermektedir. Tedarikçi ve transit ülkeler olmak üzere bölgedeki diğer ülkeler, Türkiye ve AB arasında enerji alanında daha yakın işbirliği oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Mevcut ve gelecekteki boru hattı projeleri, özellikle Türkiye için olmak üzere geçtikleri bütün ülkeler bakımından bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Bilhassa Nabucco doğalgaz boru hattı olmak üzere, planlamış projelerin hızlıca gerçekleştirilerek Güney Gaz Koridoru projesinin zamanında tamamlanması AB'nin enerji güvenliği alanındaki en önemli önceliklerindendir.

- Genişleme, AB'nin istikrar, güvenlik ve ihtilaf önleme hususundaki stratejik çıkarlarına hizmet etmektedir. Refahın ve büyüme imkanlarının artmasına, hayati önem taşıyan ulaşım ve enerji yolları ile bağlantıların gelişmesine ve AB'nin dünyada küresel ağırlığının artmasına katkıda bulunmuştur. Mevcut

genişleme gündemi, gerekli şartları karşıladıkları zaman AB üyelik perspektifi tanınan Batı Balkanlar ile Türkiye'yi kapsamaktadır.

- Enerji alanında bir miktar ilerleme olmuştur. Bununla birlikte bu ilerleme düzenli değildir. Elektrik ve doğalgaz piyasasına ilişkin çerçeve kanunların kabul edilmesinin akabinde rekabet sınırlı kalmaya devam etmektedir. Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği alanlarında ulusal hedefler henüz belirlenmemiştir. ■

Fırat ve Dicle havzaları yeniden gündemde...

Akdeniz İçin Birlik 'suyu ısıtıyor'

Ankara'nın lider olma düşüncesiyle katıldığı Akdeniz İçin Birlik (AİB) 3-4 Kasım'da düzenlenen ilk toplantısında Türkiye'yi büyük sıkıntıya sokabilecek **"sınır aşan sular"** sorununu da gündemine aldı. Toplantıya Dışişleri Bakanı **Ali Babacan**'ın da katılmasına karşın, sonuç bildirisinde **"sınırı aşan sular"** konusu ayrı bir başlık altında yer alırken, birliğin 3. toplantısını da bu konuda yapması kararlaştırıldı. AİB Dışişleri Bakanları Sonuç Bildirgesi'nde bir **"Akdeniz Su Planı"** oluşturulması öngörülürken, su kaynaklarının yönetiminin de ayrıca tartışılacağı belirtildi. Türkiye, sınırı aşan sular konusunda en büyük sıkıntıyı, yine AİB'ye üye olan Suriye ile yaşıyor.

AİB, ilk Dışişleri Bakanları toplantısını 3-4 Kasım tarihlerinde gerçekleştirirken, sonuç bildirisinde ele alınan konular ve birliğin programı dikkat çekti. Bildiride Türkiye'nin her platformda gündeme getirilmesine şiddetle karşı çıktığı sınırı aşan sular konusu "**su**" başlığı altında ayrı olarak yer alıyor. Bu bölümde, AİB Dışişleri Bakanları toplantısında su konusunun Ürdün'de gerçekleştirilecek sonraki toplantıda gündeme alınmasının karara bağlandığı belirtilirken, "**AİB Dışişleri Bakanları, Paris'teki Hükümet ve Devlet Başkanları zirvesinde gündeme getirilen Akdeniz'de sınırı aşan sular konusuna ilişkin bir strateji belirlemek konusunda anlaşmıştır. Bu kapsamda, ortaklar arasındaki çözümün çabuk gerçekleşmesini cesaretlendirmiş ve bir strateji belirlemeye karar verilmiştir"** ifadeleri kullanılıyor.

3. toplantı su

Bunun yanı sıra bildiride, AİB ülkelerinin bakanlarının gerçekleştireceği zirvelerin olduğu "**2009 Programı"** da yer aldı. Bu bölümde, 2009 yılı içerisinde 15 toplantının gerçekleştirilmesi öngörülürken, 3. zirvenin suyla ilgili olması öngörüldü. Bu da iki AİB üyesi Türkiye ile Suriye arasındaki sıkıntının 2009 yılı içerisinde yeniden gündeme geleceğini ortaya koyuyor.

'Su kaynaklarının yönetilmesi'

Bildirinin **"tarım"** bölümünde de, **"su"** başlığına atıfta bulunularak, "**su kaynaklarının yönetilmesi"** kavramı kullanıldı. Tarım bölümünde sınırı aşan sular ile ilgili kısımda "**Su kaynaklarının yönetilmesi, suyun debisinin belirlenmesi ve tarımsal gelişimin koordinasyonu için gereklidir"** ifadesi kullanıldı. Benzer ifadelere daha önce AB 2006 yılı "**Etki raporu"**nda yer vermiş, Türkiye AB'ye bu nedenle resmi tepki göstermişti.

İki veya daha fazla ülkenin politik sınırlarından geçen sular, **"sınır aşan sular"** olarak tanımlanıyor. Türkiye ile Suriye arasında Fırat Nehri'nden doğan bir sıkıntı yaşanıyor. Toros Dağları'ndan doğan Fırat nehri, Türkiye'den sonra Suriye'de de devam ediyor. Ve Irak'tan da geçerek Basra Körfezine dökülüyor. Suriye yüzde 98'i Türkiye'den doğan Fırat sularının Irak'ı dahil ederek "**paylaşmak"** istiyor. Türkiye ise, paylaşmayı reddediyor. Ankara, tarım alanlarının yapısı, kullanım sıklığı ve nüfus dağılımı doğrultusunda hem Suriye hem de Irak'a belli bir **"pay ayırmayı"** içeren bir protokol imzalamayı öneriyor. Ancak Suriye ve Irak da bu öneriyi reddediyor.

Bunun yanı sıra, bildirinin "**Enerji"** başlıklı bölümünde ise, bir Akdeniz İçin Birlik Enerji Forumu oluşturulması öngörülüyor. Bu forumun, Akdeniz ülkelerinin, ileride kullanacağı başta güneş olmak üzere enerji kaynaklarının yönetimini oluşturması için bir master planı hazırlanması isteniyor. Bunun yanısıra bildiride, 2009 ile 2011 yılları arasında Akdeniz genelinde büyük miktarda elektrik üretebilecek toplam 3 güneş santralinin kurulmasının öngörüldüğü belirtiliyor. Bunların İspanya ve İtalya'da yeralabileceği kaydediliyor. ■

TOPLUMSAL BAKIŞ

Kemal ULUSALER
EMO Enerji Çalışma Grubu Üyesi

Bilinçli Cahillik...

Küresel ısınma ve çevre sorunları dünya gündeminden düşmüyor. Son gelişmelere bir göz atacak olursak; Maldiv Adaları yöneticileri küresel ısınmaya ilişkin çözüm ışığı göremiyor olacak ki yeni bir yurt arama girişiminde bulunuyorlar. Buzullar hızla eriyor. Türkiye kronik çevre sorunları ile uğraşıyor. Atatürk Barajı patlayan boru hattı nedeniyle kirleniyor. Samsun'da ve daha pek çok yerde sularımız hızla kirleniyor, balık ölümleri bu kirliliği somutluyor. Almanya'da nükleer atıkların ara depoya nakli eylemlerle durdurulmaya çalışılıyor. Yüzlerce-binlerce yıl yok edilemeyen atıklar başlı başına bir sorun. Sadece bu atıklar mı? Doğada yok olmayan daha neler var neler… Örneğin yalanlar… Yalan da doğada yok olmuyor. Söylenen yalanları gömmek, gizlemek olanaksız. Hal böyle iken yalancılarda bir yüzsüzlük ki deme gitsin. Dün söyledikleri yalanları bugün unutuyor ve hemen yenilerini üretiyorlar tüm yüzsüzlükleri ile.

İşte o yalanlardan biri; **"Özelleştirmeler mal ve hizmetlerde kalite, ucuzluk ve şeffaflık getirecektir."** Bu söylem küresel kapitalizmin ve yerli işbirlikçilerinin çamura batırdıkları KİT'lerden yaka silken halkı kandırmaya yönelik en büyük yalanlarında biriydi. Özellikle kalite ve ucuzluk söyleminin altını hep kalın çizgilerle çizdik. Bunun asla gerçek olamayacağını söyledik yıllar boyu. Nitekim hayat bizi doğrularken yalancıların çirkin yüzünü deşifre etti. İşte elektrik, doğalgaz, petrol ürünleri ve su fiyatlarındaki fiyat artışları. Bugün dönüp de özelleştirme argümanlarına yönelik söylemelerini yüzlerine vurmak, ne demiştiniz ne söz vermiştiniz demenin tam da zamanı.

Göz göre göre söylenen bir diğer yalan; Dünyanın en ucuz elektriğini ve doğalgazını kullandığımız söylemi. AKP iktidarı göreve geldiğinde elektrik harcamaları asgari ücretin yüzde 20'si imiş de bugün yüzde 9'a düşürülmüş… Ya hesap bilmiyorlar ya da… Oysa gerçek tam tersidir. Velevki yüzde 9 rakamı doğru olsun, bu övünülecek bir durum mudur; OECD ülkelerinde ortalama bir ailenin elektrik giderleri yüzde 1'i bile bulmaz iken.

Dünya'da enerji fiyatları artsa da, düşse de Türkiye'de fiyatlar hep artma eğilimindedir. Şimdi yeni bir yalan üretiliyor; **"Alım fiyatları önceden belirleniyor, eşzamanlılık olmuyor, yakın gelecekte fiyatlar düşecek."**

Yalancıların bir başka özelliği de bilinçli cahillik tercihleri. Evet gösterdikleri cahillik bilinçli bir tercihtir. Şu yapılan başka nasıl ifade edilebilir ki.

Haritadan balık çiftliklerinin yerini tespit eden Parlamento heyeti yaptıkları turistik gezi sonucu denizlerde kirlilik göremiyor. Öyle göz var ki mübareklerde bir bakışta denizin temiz mi, kirli mi olduğuna karar verebiliyorlar. Bu bilinçli cahilliklerinden son derece memnun olan balık çiftliği sahipleri de kasalar dolusu çupra balığı ile memnuniyetlerini ifade ediveriyorlar. Çupraların kabulü de ayrı bir pişkinlik tabii.

Benzeri bir bilinçli cahillik örneğine Nükleer Enerji Yasası'nın Meclis Komisyonu'nda tartışılması esnasında tanık olmuştum. Bu, "**Sinop'ta kurulacak santral Karadeniz'i kaynatmaz mı?"** gibi abuk sabuk sorular sonrası Yasa'nın Komisyon'dan geçmesi idi.

Görülen o ki, zaman AKP Hükümeti'nin elini bırakıyor. Bunun hızlandırılması olası. Fakat yalnızca Enerji Bakanı hakkında gensoru vermekle değil elbet. Zira o gensoruyu verenler de aynı yalanı paylaşmaktalar.

Bu yalan ve talan düzenine karşı, en temel ihtiyaçlara yapılan bu ardı ardışık zamlara karşı halkın kendini savunma hakkı var elbet. Bu savunma hakkı elbette Başbakan Erdoğan'ın vatandaşın sabrının sınırı olduğu ve kendini savunmasının pompalı tüfekle olabileceği şeklinde ifade ettiği gibi sağduyudan uzak olmasa gerekir.

Halk asıl gensoruyu bu yalancılara karşı yerel seçimlerde, sandıkta vermelidir.